

ומקשינן: **ורבי יוחנן, אי זריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ואין היא זריקה כלל, למה כתבה משנתנו "פסול" ואין לו תקנה? אמנם העמדנו המשנה באופן שלא נותר דם הנפש, אבל מכל מקום, ליהוי כי נשפך הדם מן הכלי, לאחר שנתקבל בתוכו, על הרצפה, שדינו שיאספוהו מהרצפה לתוך הכלי, ואף בזריקה שלא במקומו, יאספנו מעל המזבח ויחזור ויזרוק במקומו, שהרי זריקה ראשונה אינה כלום.**

נלשמאל וריש לקיש הסוברים שזריקה שלא במקומו זריקה היא לענין כפרת בעלים, לא קשה, כי מאחר ולענין כפרה הועילה הזריקה, כבר נדחה הדם ולא יועיל לאספו בכדי להתיר בשר באכילה.

ומתריצין: התנא של משנתנו **סבר לה כמאן דאמר נזרק הדם לא יאספנו, שאף זריקה פסולה כיון שהגיע דם למזבח קלטו המזבח והוציאו מלכפר בו עוד.**

דאמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: הכל מודים, כל התנאים שנחלקו לקמן, בדמים הניתנים למעלה מחוט הסיקרא שנתנן למעלה, וכן בניתנים למטה מחוט הסיקרא שנתנן למטה, אם נתנן שלא כמצותן, כגון במחשבת פסול או ביד שמאל, שלא יאספנו כדי לחזור ולזרוק, כי הואיל ונזרק במקומו נסתלקה ממנו תורת זריקה. לא נחלקו תנאים אלא בניתנין למעלה שנתנן למטה וכן בניתנין למטה שנתנן למעלה, שרבי יוסי אומר אף בזה לא יאספנו מהמזבח לכלי, ורבי שמעון אומר יאספנו!

ואין לומר שטעמו של רבי יוסי הוא משום שסובר שזריקה שלא במקומו כמקומו דמי, שאם כן היה לו לומר שנתכפרו בעלים בנתינה זו, ולא היה לו לחלוק עם רבי שמעון בענין זה של יאספנו או לא, אלא אם נתכפרו בעלים או לא. ומכיון שלא נחלק עם רבי שמעון בדבר זה, בהכרח שסובר כי זריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ובכל זאת כן לא יאספנו.

ומשנתנינו דקתני פסול, היא כדברי האומר לא כז-ב יאספנו.

ורב חסדא אמר אבימי: הכל מודים, רבי יוסי ורבי שמעון, בניתנין למטה שנתנן למעלה שלא

"מידי דהוה אמוחשבת הנינוח, ואלביא דרבי יהודה".

רבי יוחנן אמר: אידי, משנתנו האומרת שבנתינה שלא במקומו "פסול", ואידי, המשנה שהובאה לעיל שבנתנו על הכבש אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל, שניהן עוסקות באופן שנתן [כהן כשר!] בשתיקה ללא מחשבת פסול, ובשניהם ראוי הקרבן להיפסל מחמת עצם הזריקה שלא היתה במקומה, כיון שזריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ופסולה לגמרי. והא, המשנה האומרת "אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל" עוסקת באופן דאיכא דם הנפש, ולכך לא כתבה "פסול" כי עדיין ניתן להכשירו על ידי קבלה וזריקת דם אחר, הא, משנתנו, עוסקת באופן דליכא דם הנפש ולכך כתבה "פסול" כי אין לו עוד תקנה.

ומקשינן: **תנן במשנתנו, פסול ואין בו כרת.**

בשלמא לריש לקיש, שהעמיד דברי משנתנו שעוסקת באופן שנתן במחשבת פיגול, היינו דקתני במשנה פסול ואין בו כרת, להשמיענו חידוש בזריקה שלא במקומו, שעל אף שבמקומו דמי, בכל זאת, כיון שאינה מתרת את הבשר, אינה מפגלת.

אלא לרבי יוחנן, הסובר שמשנתנו עוסקת באופן שנתן בשתיקה, ומה שכתוב "פסול" הוא משום שזריקה שלא במקומו לאו כמקומו, מאי "אין בו כרת"? והרי פשוט שאין בו כרת?!

ומסקינן: **קשיא.**

ומקשינן: **ולשמאל, שהעמיד אף הוא את המשנה בשנתן בשתיקה, מאי "אין בו כרת"?**

ומתריצין: **הכי קאמר התנא של המשנה: אם נתן את הדם שלא במקומו במחשבה שיאכל בשר או יקטיר חוץ לזמנו, פסול, ואין בו כרת. והחידוש הוא כמו לריש לקיש. אבל לרבי יוחנן אי אפשר לתרץ כן, שהרי לדבריו הטעם שפסל התנא זריקה זו הוא משום זריקה שלא במקומו לאו כמקומו דמי, ופשוט שאי אפשר לפגל בזריקה זו, לפי שהיא כמו שנתן את הדם על הרצפה, ואין שום חידוש בכך שאין בו כרת.**

שקושיות הגמרא על ריש לקיש הן ככל הקושיות שהוקשו לשמואל מהמשנה של נתנו על גבי הכבש וכו'.

במקומה, מרדע לא יהיה בזה פיגול. וצ"ן הקרן אורה עוד, שכפי הגירסא שלפנינו הרי

בשלשה פסולים אלו אם בכל זאת עלתה העולה הפסולה על המזבח – תרד!

רבי שמעון אומר: מה שנאמר "היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה", נדרש כך: "עולה" – אין לי אלא עולה כשרה שעלתה על המזבח, מניין לרבות עולה פסולה מחמת שנשחטה בלילה, ושנשפך דמה, ושיצא דמה חוץ לקלעים לפני שזרק, ובשר עולה הלן כל הלילה חוץ למזבח ונפסל בלינה, והיוצא שיצא בשרה חוץ לעזרה, והטמא שנטמא הבשר, ושנשחט במחשבה להקטיר חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ושקיבלו פסולין את הדם בכלי או שהפסולין זרקו את דמה, והניתנין למעלה שנתן למטה, והניתנין בחוץ, והניתנים בחוץ שנתן בפנים, והפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן שפסולין הם, מניין לכל הפסולין האלו שאם עלה בשרם או אימוריהם על המזבח שלא ירדו?

תלמוד לומר "תורת העולה" – ריבה הכתוב תורה אחרת לכל העולין, שאם עלו, לא ירדו!

יכול שאני מרבה שלא ירדו אף הרובע והנרבע, והמוקצה שהקצה הבהמה לתקרובת עבודה זרה, והנעבד בהמה שהשתחוו לה כעבודה זרה, והאתנן והמחיר כלב, והכלאים והטריפה ויוצא דופן?

תלמוד לומר "זאת", למעט פסולין אלו, שאף אם עלו ירדו.

ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו? והרי הכתוב ריבה הכתוב ומיעט, ולא פירש מה ריבה ומה מיעט?

מרבה אני את אלו לפי שהיה פסולין בקודש, שנפסלו משבאו לעזרה. ומוציא אני את אלו, שלא היה פסולין בקודש, שנפסלו קודם שבאו לעזרה.⁸

ומסיק רב נחמן בר יצחק את ראייתו לרבי יוחנן:

קתני מיהא, בין אלו שדינם שאם עלו לא ירדו,

יאספנו, כיון שהגיעו למזבח הראוי להם לא נחשב כנשפך על הרצפה, אלא קלטם המזבח והוציאם מכלל זריקה. וכל שכן בניתנין למעלה שנתנן למטה, שזריקה זו קרובה לזריקה גמורה, הואיל ורמנים העליונים למטה הן באין, ששותתין ויורדין, נמצא שדם העליונים סופם להגיעם למטה, והמקום ראוי להם ולכך קולטם.

לא נחלקו רבי יוסי ורבי שמעון אלא בניתנים לפנים במזבח הפנימי שבהיכל שנתנן בחוץ במזבח החיצון, וכן בניתנין בחוץ שנתנן לפנים, שרבי יוסי אומר יאספנו, כיון שלמזבח זה אינם ראויים, אין הוא קולטם כלל ונחשב כנשפך על הרצפה. ורבי שמעון אומר לא יאספנו, שהיות וראוי הדם להינתן במה שיש לו שם "מזבח" והגיע לשום מזבח, קלטו המזבח.

אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא כרבי יוחנן, שזריקה שלא במקומו, אף שפסולה ואינה מכפרת, מכל מקום קלטו המזבח ולא יאספנו.

דתניא: **רבי יהודה אומר:** מה שנאמר "זאת תורת העולה, היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה", שענינו להורות שכל הפסולים שעלו על המזבח לא ירדו, ושכך נקרא פסוק זה: משעלה על מוקדה, ואפילו בפסול, תהא שם כל הלילה, מיעט הכתוב מכלל זה שלשה פסולין, משום ששלשה מיעוטים נאמרו בפרשה:

"זאת" – ולא אחרת! "היא" – בא למעט! "העולה" בה"א הידיעה, משמע העולה המיוחדת ולא אחרת. הרי אלו שלשה מיעוטים הממעטים את שלשת הפסולים דלהלן, שגם אם עלו על המזבח ירדו ממנו:

א. פרט לנשחטה בלילה, שאינו זמן שחיטה.

ב. ושנשפך דמה לפני שזרק על המזבח.

ג. ושיצא דמה לפני זריקה חוץ לקלעים, ונפסל ביוצא.

8. כן פירש רש"י, והקשה השיטה מקובצת, שמאחר ולא חילק רבי שמעון בין נרבע קודם שבא לעזרה לבין נרבע אחר שבא לעזרה בהכרח שאף נרבע לאחר שבא לעזרה אם עלה ירדו! ולכך פירש שפסולו בקדש ענינו כל דבר שיש מקום בקדש שכשר אף באופן זה, והיינו, שלא לשמו יש לו הכשר בשלמים, הניתנים שלא במקומם יש להם הכשר באותם קרבנות שזהו

מקומם הראוי להם, שקבלו פסולים היינו טמא שיש לו הכשר בציבור, הלן היינו דם יש לו הכשר באברים, יצא דמה חוץ לקלעים יש לה הכשר בממה, והנשחט בלילה יש לו הכשר משום אברים ופדרים הקרבים בלילה. אלא שהקשה מנשפך דמה שאין לה הכשר בשום מקום, ולכך פירש, שכל שהשחיטה נעשתה בהכשר נחשב שיש לה התר במקום אחר,

ומקשינין: **מאי קא משמע לן** רבי אליעזר? הרי **תנינא הניתנים בפנים כו'**, ובסיפא נאמר כי במקום שנתן את הניתנים בחוץ, בפנים, לא ירדו אברי הקרבן. והגם שדם זה, שדינו להינתן בחוץ, נפסל עם היכנסו לפנים, לא חולק רבי יהודה בזה לומר שיחשב כנשפך הדם, אלא סובר שקלטו מזבח. ומבואר, שמזבח פנימי מקדש את הפסולים שניתנו עליו?!

ומתריצין: **אי מהתם, הוה אמינא הני מילי שמזבח פנימי מקדש פסולים היינו דווקא דם פסול, דחזי ליה, שיש דמים הניתנים על מזבח הפנימי, וראוי הוא לקבלת דם. אבל קומץ פסול שעלה עליו, דלא חזי ליה, שהרי אין שום קומץ שדינו לעלות על מזבח הפנימי, שהרי נאמר לגבי מזבח הזהב הפנימי "לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה", אימא לך, אלא אם עלה עליו, ירד. קא משמע לך, שאף את הקומץ שאינו ראוי כלל, מקדש המזבח הפנימי, ואם עלה לא ירד!**

מיתבי: קטרת זרה שהתנדב יחיד להביא קטרת

הניתנין למטה שנתנן למעלה, ולמעלה שנתנן למטה. ולא פליג רבי יהודה לומר שאם עלו ירדו כמו בנשפך הדם על הרצפה שאמר בזה שדינם לירד.

מאי טעמא? לאו, משום דקלטיה מזבח ונתקדש. ושמע מינה, דם שנזרק שלא במקומו, לא יאספנו.

[ואין לומר שרבי יהודה סובר בזריקה שלא במקומו דכמקומו דמי והועילה זריקתן לכפרה ולכך לא ירדו, ואם כן מה ראה לרבי יוחנן הסובר דכשלא במקומו דמי, שהרי נכתבו כאן אלו ביחד עם שאר זריקות פסולות,⁽⁹⁾ והיינו משום שדינם דומה, וכשם שאר זריקות שהזכיר הינן פסולות לגמרי, הוא הדין באלו, ורק משום שקלטם המזבח דינם שלא ירדו.⁽¹⁰⁾ ומרבי שמעון אין הוכחה, כי יתכן שסובר אפילו נשפך הדם נתרבה מ"תורת העולה" שאם עלו לא ירדו].

אמר רבי אליעזר: מזבח הפנימי מקדש פסולין,⁽¹¹⁾ שאם עלו הפסולים עליו לא ירדו, ואף על גב שהפסוק של "זאת תורת העולה" המובא לעיל עוסק במזבח החיצון.

בה"ר מרדכי שפירש שיעקר ראיית הגמרא היא מהניתנים בחוץ שנתנם בפנים שהרי עוד קודם שזרקם נפסלו בהכנסם להיכל ובודאי שאין זריקתו כלום, ואם כן היה צריך להיות דינו ככל זבח שלא נזרק דמו כלל שירדו אימוריו מהמזבח, ואם גם בזה סובר רבי יהודה שקלטו המזבח ולא ירדו אימוריו, הוא הדין שבניתנים למעלה שנתנם למטה לרבי יוחנן שלא במקומו דמי תועיל הזריקה לענין שלא יאסוף הדם לזריקה אחרת.

והעיר הקרן אורה, שהרי דין זה שדם חוץ הנכנס להיכל נפסל הוא רק בחטאת אבל בשאר קדשים לא ואם כן יתכן שאמנם בניתנים בחוץ שנתנם בפנים סובר רבי יהודה שירדו האמורים ורק שלא חלק על זה משום שרבי שמעון דיבר בכל הקדשים שבהם יש שאינם נפסלים בהכנסם להיכל ובוזה מודה רבי יהודה שלא ירדו משום שכמקומו דמי.

11. **המקדש דוד** [סימן ד' אות ג'] הוכיח מדין זה שבמזבח הפנימי אין צריך לעשות מערכה כדינה, שהרי לקמן סב ב מבואר שגיורי העצים שעשה משה במערכה היו אמה על אמה ופסק הרמב"ם [הלכות איסורי מזבח, פרק ז' הלכה ג'] שכך יש לעשות לדורות, ואילו מזבח הפנימי היה בגודל אמה על אמה של חמשה טפחים [כדין אמת כלי המקדש], ומכיון שהדין הוא שלא יהיו עצי המערכה יוצאים מחוץ למזבח הרי שלא ניתן היה לעשות מערכה על מזבח הפנימי, ואף על גב שהקומץ טעון מערכה וכן צריך עצים להקטרה כדין כל הקרבנות, יש לומר שהיותו ומזבח הפנימי אינו מקום מערכה הרי שאין צריך עצים ויכול לשרוף שם בקש וגבבה.

אמנם, נשחטה בלילה הכשרה במקום אחר הוא משום אברים ופדרים הקרבים בלילה.

והתוס' לקמן [סח ב] ביארו שפסלו בקדש היינו שאירע פסול משנשחט ונתקדש בכלי, וכתב שם בכתבי הגרי"ז, שאף לרש"י ודאי שאין לפרש כפשוטו שפסולו בקדש תלוי בהבאתו לעזרה, שהרי שום דין לא חל במה שבא לעזרה, אלא כוונתו שכל דבר שהוא פסול עזרה נחשב פסולו בקדש וכל דבר שאינו פסול עזרה אינו נחשב פסולו בקדש, והחילוק בין רש"י לתוס' הוא במליקת זר הפסולה, שרש"י נחשב פסולו בקדש שהרי דבר זה הוא מפסולי עזרה ולתוס' לא יחשב פסולו בקדש כיון שלא נתקדש בקדוש מליקה. ומסתפק הגרי"ז באופן שנרבעה הבהמה לאחר השחיטה בעודה מפרכסת שאמנם לשיטת רש"י אין זה פסולו בקדש כי רובע ונרבע אינם מפסולי עזרה, אולם לתוס' יש לדון שיחשב פסולו בקדש מאחר ונפסל לאחר קדוש שחיטה.

9. הקשה הקרן אורה, הרי מה שנכתבו כאן כל הפסולים יחד היינו בדברי רבי שמעון אשר יתכן שסובר שלא במקומו לאו במקומו, והראיה מרבי יהודה היא רק מזה שלא חלק על דבריו ואם כן עדיין יתכן שהטעם שאינו חולק הוא משום שסובר שכמקומו דמי.

10. הקשו **התוספות**, הרי לקמן [לו א] מסקנת הגמרא היא שסובר רבי יהודה ששלא במקומו במקומו, ואם כן יתכן שהטעם שסובר כאן שלא ירדו הוא מחמת זה שנחשב שנתקבלו במקומם. ועיקר תירוצם בזה הוא בשם רבי חיים

ומתריצין: תריץ הכי: קטרת זרה שעלתה למזבח החיצון, תרד, לפי שאין מזבח החיצון מקדש פסולין אלא הראוי לו. וקטרת שאינה קריבה כלל במזבח החיצון אינה מתקדשת בו. והפנימי מקדש בין ראוי לו בין שאין ראוי לו!

מאי טעמא? האי מזבח החיצון רצפה, בנין של אבנים הוא שלא נמשח בשמן המשחה, ולפיכך אין קדושתו חמורה לקדש כל שעלה עליו, והאי מזבח פנימי כלי שרת⁽¹²⁾ הוא, ונמשח עם כלי המשכן, ולכך מקדש אף את הפסולים⁽¹³⁾ מדין כלי שרת.

שעלתה לגבי מזבח תרד! משום שלא התירה תורה להעלות אלא קטרת של ציבור שחרית וערבית וקטרת יחיד פסולה, שאין לך מקדש פסולין אלא מזבח החיצון, בראוי לו! להוציא קמצים שלא נתקדשו בכלי. וסברה הגמרא שמדובר בקטרת זרה שעלתה על מזבח הפנימי, ולכך פסולה כי אין מזבח זה מקדש פסולים.

ומדייקת הגמרא: חיצון, אין, דווקא הוא מקדש פסולים שאם עלו לא ירדו, אבל פנימי, לא מקדש. אלא אם עלו, ירדו. וזה שלא כרבי אליעזר שאמר "מזבח פנימי מקדש פסולים"?

הקטרה שמצוה בה, וזה וודאי שאין לחייבו על גוף העלאתו למזבח כיון שאין העלאה בכלל הקטרה ואינה אלא גורמת לכך שתהיה מצוות הקטרה ועל זה לא נאמר האיסור של "לא תקטירו!" והוכיח מזה שהעלאה למזבח הינה חלק מן הקטרה שעבודת הקטרה מתחילה כבר בהעלאה למזבח ולכן יש לחייבו על גוף ההעלאה. ולפי זה הוא הדין לגבי הקטרה במזבח הפנימי יש לומר שנאמר איסור על הקטרה ומתקיים בגוף ההעלאה, ולאחר שכבר העלה שוב לא ירד.

ובאבי עזרי (הלכות פסולי המוקדשין, [פרק ג' הלכה ה'] כתב ליישב, שדין זה שאם עלו לא ירדו אינו משום שיש כאן הקטרה של קרבן אלא הוא דין מסויים שמה שעלה לא ירד ועל דין זה לא נאמר איסור הקטרה, וכל האיסור הוא בהקטרה לשם קרבן, ולפי זה כתב שאין כוונת השיטה מקובצת לחלק בין לכתחילה לדריבד, אלא כוונתו "לכתחילה" היינו שהאיסור הוא בהבאת מנחה לקרבן על מזבח הפנימי שעל זה נאמר הלאו של לא תקטירו, אבל אם העלה את קומץ המנחה ודינה שלא תרד אין זה בגדר הלאו, כיון שמה שדינה להיות מוקטרת אינו מדין קרבן אלא משום אותו דין מסויים שאם עלה לא ירד ואין זו הקטרה לשם קרבן.

עוד תירץ השיטה מקובצת, כי מה שמזבח פנימי מקדש פסולים אין זה לענין שאם ניתנו עליו שלא ירדו ובודאי דינם לירד, אלא שאם נתן עליו קומץ שלא נתקדש עדיין בכלי נחשב המזבח כלי שרת לקדש קומץ זה לענין שאם נתנם אח"כ על המזבח החיצון שלא ירדו, שהמזבח חיצון מקדש פסולים בראוי לו.

וכתב המנחת אברהם, שלפ"ז עיקר חידושו של רבי אליעזר הוא שמזבח פנימי מחשיב את הקומץ לנתקדש בכלי שרת. וחידוש רבי אליעזר בזה שאף קומץ פסול מתקדש על ידי מזבח הפנימי אבל וודאי שלכתחילה אין להקטירו על מזבח החיצון שהרי פסול הוא. ולפי זה היה לכאורה משמע שאם יהיה זה קומץ כשר שנתקדש במזבח פנימי כיון שעל ידי התקדשו שם נחשב קומץ שנתקדש בכלי שרת הרי שאף לכתחילה יהיה מותר להקטירו על מזבח החיצון. אולם יש לדחות, שהרי בגמרא במנחות פ"ז מבואר שקומץ שהניחו ע"ג השולחן אין מתקדש לענין הקרבה אלא רק לענין להיפסל, והטעמים בזה הם, או משום שאין לשולחן תוך, או משום שאין השולחן ראוי

12. הקשה השיטה מקובצת, הרי כלי שרת אין מקדש אלא את הראוי לו ומה יועיל מה שהמזבח הוא כלי שרת לענין שיקדש את שאין ראוי לו? ותירץ, שהיות ומלבד היותו כלי שרת הינו גם מזבח הרי שיש לו שתי מעלות ולכך מקדש אף את שאין ראוי לו.

ובתוס' [ד"ה האי רצפה] כתבו שמזבח הפנימי עדיף מכלי שרת, שכלי שרת אינו מקדש פסולין ליקרב ומזבח פנימי מקדשם. וכתב המנחת אברהם שהוקשה לתוס' שהרי לקמן [פז א] הסתפקה הגמרא אם כלי שרת מקדש פסולים לענין שיוכשר להקרבה, ובמנחות [ז א] אמר רבי יוחנן שכלי שרת אינם מקדשים קמצים שנעשו על ידי פסול להכשירם להיקרב אלא רק לענין זה שנתקדשו ואין לערבם עם כשרים שלא נתקדשו עדיין, ואם כן כיצד מזבח הפנימי מקדש פסולים להיקרב? ולכך כתבו התוס', שהיות ומלבד היותו כלי שרת הוא גם מזבח עדיף הוא על כל כלי שרת. וביאר הגרי"ז את דברי התוס', כי מה שאין כלי שרת מקדש פסולים לענין הקרבה הוא משום שכל קדושת כלי שרת היא בזה שמחילה קדושת הגוף על הניתן לתוכו שעל ידי זה שוב לא ניתן לפדותו, אבל לגבי הקטרה אין הכלי מקדש כיון שאין הוא מקום הקטרה, אבל כלי שרת שהוא גם מזבח הרי שהוא כלי שרת שיש בו דין הקטרה ולכך מקדש הפסולים אף לענין זה.

13. הקשה השיטה מקובצת, מאחר ומזבח הפנימי אינו מקדש כשרים שאינם ראויים לו שהרי נאמר "ומנחה ונסך לא תסכו עליו", אם כן כיצד זה יקדש פסולים? ותירץ, שהאיסור לעלות כשרים על מזבח הפנימי הוא לכתחילה אבל בדיעבד אם העלה נתקדשו. והקשה הגרי"ז, מאחר והאיסור אינו על העלאת הקטרת למזבח אלא על עצם ההקטרה מה שייך לומר בזה שאם עלו לא ירדו, ואין לומר שכל מקום שמתקיימת הקטרה מדין אם עלו לא ירדו אין איסור, שאם כן לא יתכן כלל לאסור כי מאחר והעלה ומצוה להקטיר שוב אין ההקטרה אסורה כיון שאם עלו לא ירדו!

ובמקדש דוד [סימן ה' אות ב'] הקשה כעין זה על שיטת רבי עקיבא הסובר שבבעל מום אם עלו לא ירדו, שלדבריו איך יתכן איסור הקטרה בבעל מום הרי מאחר והגיע לכבש המזבח שוב לא ירד ומצוה להקטירו, ואם כן כיצד שייך לחייבו על

מתניתין

אבל אם חישב בשעת שחיטה לזרוק דמו למחר, או לזרוק מקצת דמו⁽¹⁵⁾ למחר.⁽¹⁶⁾ וכן אם חישב להקטיר אימוריו למחר או מקצת אימוריו למחר. או אם חישב בזבח שדינו להיאכל ליום אחד [כגון תודה, חטאת ואשם] לאכול בשרו למחר או כזית⁽¹⁷⁾ מבשרו למחר, או לאכול כזית מעור האליה למחר, הרי הקרבן פיגול, וחייבין עליו כרת באכילתו, אף אם אכלו לבסוף בזמנו.⁽¹⁸⁾

גמרא

סברוה כי עור האליה כאליה דמי. וכשם שלענין כח-א

השוחט⁽¹⁴⁾ את הזבח שדינו להיות נאכל, וחישב בשעת שחיטה לזרוק דמו בחוץ, או מקצת דמו בחוץ, וכן השוחט במחשבה להקטיר אימוריו בחוץ או מקצת אימוריו בחוץ, או שחישב לאכול בשרו בחוץ או כזית מבשרו בחוץ, או שחישב לאכול כזית מעור האליה [שנחשב כבשר] בחוץ — פסול הקרבן, ואין בו כרת באכילתו, אף אם אכלו בחוץ. והטעם, משום שאין הזבח נעשה פיגול אלא במחשבת אכילה או מחשבת זריקת הדם חוץ לזמנו, ואילו במחשבת חוץ למקומו הוא רק פסול אך אינו פיגול.

מחשבת פיגול.

והוכיח מדברי התוס' לקמן [קט ב ד"ה ומר] שכתבו כי הטעם שהמקטיר אפילו כזית מן הקומץ בחוץ חייב [ואין צריך שיקטיר את כולה בכדי להתחייב] הוא משום שהקומץ הינו חשוב להתפגל במחשב על מנת להקטיר כזית ממנו בחוץ ולכך חשובה אף הקטרתו לחייב על מקטיר כזית ממנה בחוץ. ומבואר בדבריהם כי הטעם שמחשבה על כזית מן הקומץ הינה מחשבה אינו משום שיש כאן מחשבה בשיעור הקטרה, כי אדרבה, ממה שידענו שמחשבת כזית מועילה לפיגול למדנו שכזית הינו שיעור לענין הקטרה בחוץ, אלא הטעם שמחשבה מועילה על כזית הוא משום שאכילת מוצח הינה בכזית וכפי שלמדנו מן הפסוק של "ואם האכל יאכל" שאכילת מוצח דומה לאכילת אדם ששיעורו בכזית. ולפי זה כל שחישב שיעור אכילת מוצח הרי זה פיגול. ויעינין בדבריו שנשאר מסופק אולי שפיכת מקצת שיריים אינה נחשבת כלל ולא תועיל בה מחשבה.

17. בכתבי הגרי"ז כתב, כי הטעם שפיגול חל רק על ידי מחשבה על כזית מן הבשר אין זה משום שפחות מכזית אינו שיעור אכילה, אלא משום שכזית הוא שיעור הפוסל את הקרבן, והוכיח כן מדברי הגמרא לקמן שאף אם חישב שתאכלהו אש חוץ לזמנו הרי זה פיגול, ובאכילת אש ודאי לא שייך שיעור כזית, כי רק באכילת אדם שייך לומר שפחות מכזית אינו שיעור אכילה אבל באכילת אש לא מצינו דבר זה. ולמדנו דין זה ממה שנאמר "ואם האכל יאכל" שמחשבת פיגול הינה רק בשיעור כזית שהוא שיעור אכילת אדם.

18. כתב המנחת חינוך [מצווה קמ"ד אות ד'], שכל קרבן שחישב באחת מד' עבודותיו מחשבת פיגול שדינו שעל ידי הזריקה יחול בו פיגול, אסור לזרוק הדם על המוצח אלא ישפכנו כיון שאסור לזרוק פסול על המוצח. ובאות ז' כתב, שאם מחשבת הפיגול היתה בעת השחיטה לא יקבל את הדם כלל, אבל אם היתה המחשבה בעת קבלה או הולכה הרי שלשיטת הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין, פרק ג' הלכה י"ט] הסובר שכלי שרת מקדשים את הדם הפסול להיקרב, אסור לשפוך את הדם וצריך לזרוק על המוצח כיון שהם כמו פסולי

לקומץ, ולפי זה יתכן שהוא הדין במזבח כיון ששייך בו ב' טעמים אלו [אמנם מקדש הוא את הקומץ להיקרב, אבל] לכתחילה אף קומץ כשר לא יקטירנו כיון שנעשה במזבח שאין לו תוך ושאינו ראוי לקומץ.

14. באחינוזר [יורה דעה סימן כ"ו אות י"ב] הסתפק באופן שמחשבת הפיגול היתה בעת שחיטת מיעוט האחרון לאחר שכבר שחט את רובו, האם נעשה הקרבן פיגול בכך. עוד הביא בשם רעק"א שהסתפק אם מועילה מחשבת פסול בעת שחיטת מיעוט ראשון של הקנה שאין עליו שם עבודה, וכתב, כי אם במיעוט ראשון לא נעשה פיגול כל שכן שבמיעוט אחרון כיון שכבר הותר הקרבן בשחיטת רובו.

15. היינו לכל הפחות כשיעור הזאה, וכתב הגרי"ז כי אמנם לא מצינו שנתנה התורה שיעור על מחשבת הזאה חוץ לזמנה, אלא שמאחר ובפחות משיעור הזאה אינה נחשבת הזאה נמצא שלא חישב כלל על הזאה חוץ לזמנה, והעיר על דברי הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין, סוף פרק י"ד] שכתב "כיון שחשב על כזית הזאה מן הדם פסול", ולכאורה מה חידש בזה הרי פשוט שפחות משיעור זה לא נחשבת הזאה ואין זו מחשבת פסול כלל.

16. המקדש דוד [סימן ז' אות ה'] חוקר בחישוב על שפיכת מקצת שיירי הדם חוץ לזמנו האם נעשה פיגול בכך או לא, וצדדי הספק הם, האם שפיכת השיריים כולה נידונית כמתנה אחת ושפיכת מקצת השיריים אינה מתנה כלל, וכמו בנסכים שדינם שאם ניסך פחות מג' לוגין אין זה כלום, ואם כן הוא הדין שאין מועילה עליה מחשבה, או שגם בשפיכת מקצת שיריים נחשב אכילת מוצח והרי זה כמחשב להקטיר כזית מן האימורים חוץ לזמנו שנעשה פיגול בכך. וחקר עוד בדין נסכים עצמם לשיטת רבי מאיר הסובר שהמחשב בשעת השחיטה להקריב הנסכים למחר הרי זה פיגול, האם דווקא אם חישב על כל השלשה לוגין כיון שניסוך של פחות מכך אינו נחשב ניסוך, או שנאמר שמחשבת פיגול אינה צריכה להיות דווקא על דבר שיש בו דין ניסוך אלא כל שחישב על אכילת מוצח חוץ לזמנו פיגול ומכיון שאכילת מוצח הינה בכזית יש כאן